Ontmoetingen in de woestijn

Bekijk ook de algemene instructie voor een contextuele bijbelstudie op www.kerkinactie.nl/bijbellezen. Daar vindt u algemene aanwijzingen ter voorbereiding en om de bijbelstudie te leiden. Bereid het goed voor en let met name op hoeveel tijd er is. Misschien kunnen niet alle vragen volledig behandeld worden maar is het nodig er wat sneller doorheen te gaan. Maak van te voren keuzes en een tijdspad.

Nodig: Papier (flapover) en stiften, bijbels, informatie over het gekozen 40dagentijd project. Het is aan te bevelen de vragen voor het groepswerk (stap 5) enkele keren uit te printen.

Bijbelstudie over Marcus 1: 12-15

Stap 1: Opening

Steek de kaars aan als teken van Gods licht in ons midden. Neem tijd om (nader) kennis te maken. Zing een lied en/of spreek een gebed of gedicht uit.

ZIEN

Stap 2: Introductie en context

In de bijbel gaat het vaak over de woestijn. Zowel in het oude als het nieuwe testament vinden we vele verhalen die zich om wat voor reden dan ook in de woestijn afspelen. In Nederland is woestijnlandschap iets wat we niet kennen. Het dichtste bij komen wellicht grote zandverstuivingen. Toch hebben we er ideeën bij en sommigen van ons zijn misschien wel eens in een echte woestijn geweest.

Bespreek kort in twee-of drietallen:

- Waar denk je aan bij het woord ‘woestijn’?

Verzamel de antwoorden op een flapover. Bespreek vervolgens plenair:

- Kijk eens naar het resultaat: Zijn de antwoorden vooral negatief of zijn er ook positieve associaties?
- Welke bijbelverhalen komen er in je op waar de woestijn een rol in speelt?

IN GESPREK MET DE TEKST

Stap 3: Bijbel openen

We lezen Marcus 1: 12-15. Vraag iemand de tekst hardop voor te lezen.

Stap 4: De tekst bestuderen

- Waar gaat de tekst over? Laat iedereen met één of twee woorden reageren en schrijf de antwoorden op de flapover.

Stap 5: In kleine groepjes de tekst bestuderen (4-6 personen)

1. Welke personages komen voor in dit tekstgedeelte?
2. Wat komen we te weten over de tijd van Jezus in de woestijn?
3. Kennen wij zelf woestijnperiodes in ons leven? Wat zijn in die periodes de wilde dieren? En wie de engelen?
4. Net als de woestijn komt ook het getal veertig vaak voor in de bijbel. Veertig dagen of jaren staan steeds symbool voor een periode van inkeer of voorbereiding. Een periode waarin ruimte gemaakt wordt voor iets nieuws. Wat is in deze bijbeltekst het 'nieuwe' waar ruimte voor gemaakt wordt?
5. Is de veertigdagentijd voor ons ook zo'n periode? Deel eens met elkaar: waarom wel/niet?
6. Bij het gekozen 40dagenproject: Op welke manier wordt er door en met de vrouwen gewerkt aan iets nieuws? Zien we hierin iets van het Koninkrijk van God? Zo ja, wat?

Stap 6: Terugkoppeling vanuit de kleine groepjes naar de grote groep

De groepjes presenteren elkaar de antwoorden of wanneer er weinig tijd is vertellen ze elkaar wat hen het meest opviel/ is bijgebleven van het gesprek dat ze hadden.

HANDELEN

Stap 7: Terugkoppelen aan eigen leven en context

- Hoe wil ik deze veertigdagentijd invullen? Zijn er dingen die ik moet doen of laten om dat te bereiken? Bespreek in tweetallen en schrijf eventuele te nemen (haalbare!) stappen op een flapover.
- Kijk naar het resultaat met de groep. Wat spreekt ons aan?

Stap 8: Afsluiten

Sluit af met een lied en/of gebed.

Achtergrondinformatie voor de facilitator

Waar Matteüs (4:1-11) en Lucas (4:1-13) een uitgebreide vertelling kennen van de veertig dagen van Jezus in de woestijn, had de evangelist Marcus andere bronnen en noemt de 'verzoeking in de woestijn' slechts in twee verzen. Toch staat er heel veel in die paar verzen wat duidelijk wordt als we

aandachtig lezen. Niet alleen komt de dreiging duidelijk naar voren (Satan, verzoeking, wilde dieren), maar ook het zorgen van de engelen wordt genoemd. Elke woord op zich roept een wereld aan associaties op. Niet alles past in één bijbelstudie, daarom is gekozen voor een focus op 'woestijn', 'veertig' en het 'nieuwe/goede nieuws'. Mochten er andere discussies opkomen dan zullen die zeker legitiem zijn, maar is het goed om het gesprek ook te begrenzen (en eventueel een andere keer verder door te praten).

Woestijn (achtergrond informatie van het NBG via www.debijbel.nl)

De woestijn stond in de tijd van de Bijbel bekend als een onvruchtbaar en gevaarlijk gebied, en als een plek van honger, dorst en wilde dieren (Deuteronomium 1:19; Jesaja 21:1; Jeremia 2:6).
Zowel in het Oude Testament als in het Nieuwe Testament heeft de woestijn ook nog een andere betekenis: het is een plek waar mensen het moeilijk hebben, maar waar God juist zijn kracht kan laten zien (zie bijvoorbeeld Jesaja 41:18-20).

Woestijn in het Oude Testament

De belangrijkste en bekendste verhalen waarin de woestijn een rol speelt, zijn die van het volk Israël na hun bevrijding uit Egypte. Het volk reist veertig jaar lang door de woestijn op weg naar het land Kanaän (zie Numeri 32:13).
Tijdens de reis klagen de Israëlieten over de hitte en het gebrek aan voedsel en drinken en gaan er veel dingen mis. Met als een van de dieptepunten het vereren van een gouden beeld van een stierkalf als hun god.
Maar er staan ook positieve verhalen over de reis door de woestijn in het Oude Testament. In de woestijn geeft God zijn wetten aan de Israëlieten, en sluit hij een verbond met hen (Exodus 19-20). In sommige profetische boeken wordt de tijd in de woestijn daarom gezien als het begin van de liefdesrelatie tussen God en zijn volk Israël (zie Jeremia 2:2; Jeremia 31:2; Hosea 2:16-25; Hosea 13:5). Ook wordt vaak benadrukt dat God zijn volk trouw bleef tijdens deze reis.

Woestijn in het Nieuwe Testament

In het Nieuwe Testament speelt de woestijn een belangrijke rol in het leven van Jezus. Nadat Jezus is gedoopt door Johannes de Doper, zorgt de Geest van God ervoor dat Jezus naar de woestijn gaat. Daar stelt de duivel hem op de proef. Jezus is veertig dagen en nachten in de woestijn. Dat doet denken aan het verblijf van het volk Israël in de woestijn, veertig jaar lang.

Veertig
Het getal veertig in de bijbel verwijst vaak naar periodes van voorbereiding op iets nieuws. Na veertig dagen opent Noach de ark. Na veertig jaar bereikt het volk Israël de grens met Kanaan. Veertig dagen en veertig nachten is Mozes bij de Heer voordat hij de tekst van het verbond op de stenen platen schrijft.
Er zit ook een element in van zuivering of boetedoening. Het regent veertig dagen en veertig nachten in het verhaal van Noach (zondvloed). Ook de veertig jaren die het volk Israël in de woestijn doorbracht kent elementen van inkeer. Periodes van onrecht of verdrukking wordt afgesloten met een 'overgangsperiode' van inkeer, levenslessen ('beproeving') en verwachting. Herkennen we die verschillende elementen ook in onze invulling van de veertigdagentijd?

Nieuws/ Het Goede Nieuws

De evangelist Marcus beschrijft de woestijnperiode in twee verzen. Meer nadruk lijkt te liggen op wat daarná komt, namelijk het verspreiden van het evangelie, het 'goede nieuws' van de komst van het Koninkrijk van God. De verzen 14 en 15 vormen het 'slot' van het eerste tekstgedeelte van dit hoofdstuk (vers 1-15) waarin Marcus toewerkt naar een introductie van Jezus. Johannes de Doper is slechts de aankondiger, het draait om Jezus die met verwijzingen naar uitspraken van de profeet Jesaja geïntroduceerd wordt als de verwachte Messias. Dit wel zónder dat expliciet te benoemen, zoals typerend is voor deze evangelist. Jezus is degene die redding zal brengen, en die redding zit allereerst in de aankondiging van het Koninkrijk van God. Overigens: Waar de evangelist Marcus er van uitging dat dit koninkrijk spoedig komen zou, zien we dat Lucas en Johannes zich niet zo bezighouden met wanneer dat precies zal gebeuren (vgl. Lucas 17:20,21 en Joh. 3:3).
Na deze introductie komen de verhalen die verder zullen invullen wie Jezus is en wat dat Koninkrijk van God inhoudt, steeds omgeven door de zweem van mysterie die de evangelist kenmerkt.